

Μήνυμα στην ημερίδα της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Ευρωπαϊκών Θεμάτων με τίτλο "Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός"

27/9/2010

Με πολλή χαρά χαιρετίζω την Οργάνωση της Ημερίδας Εκπροσώπων της Ίερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ίερῶν Μητροπόλεων Πελοποννήσου, Στερεᾶς Ἑλλάδος, Νησιῶν Ἰονίου καὶ Αἰγαίου Πελάγους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ θά ἤθελα νά τοποθετηθῶ προσωπικά σχετικά μέ τό θέμα: «*Φτώχεια καὶ Κοινωνικός Αποκλεισμός*».

Καταλαβαίνετε ὅτι τό σχῆμα καὶ ἡ θέση μου στήν Ἐκκλησία, μέ καθοδηγοῦν ἀναγκαστικά στή διατύπωση τῆς θέσης τῆς Ἐκκλησίας μας στό θέμα αὐτό.

Πλοῦτος καὶ φτώχεια εἶναι καταστάσεις πού ἐμφανίζονται στόν κόσμο σέ χρόνια πολύ μεταγενέστερα ἀπό τή δημιουργία. Ὁ Θεός «*ἐποίησεν ἐξ ἑνός αἵματος πᾶν γένος ἐπὶ τῆς γῆς*». Δημιούργησε δηλ. ὅλο τό ἀνθρώπινο γένος ἀπό ἕνα ζεῦγος ἀνθρώπων, ὅλους ἴσους μεταξύ τους. Χωρίς καμιά διάκριση φυλῆς, φύλου ἢ περιουσίας. Ὅλοι, ἀφοῦ εἶχαν δημιουργηθεῖ ἐλεύθεροι καὶ προι-κισμένοι μέ διάφορα χαρίσματα ἀπό τό Θεό, εἶχαν τή δυνατότητα νά ἐργαστοῦν καὶ νά ἀποκτήσουν περιουσίες.

Στήν Παλαιά Διαθήκη ἡ φτώχεια θεωρεῖται πολλές φορές ὅτι εἶναι καρπός τῆς φυγοπονίας, τῆς ὀκνηρίας δηλαδή, καὶ τῆς ἄτακτης ζωῆς. Κάποτε ὁ φτωχός μπορεῖ νά εἶναι καὶ θύμα τῆς ἀτυχίας ἢ τῆς ἐκμετάλλευσης ἄλλων. Γι' αὐτό καὶ στό βιβλίο τῶν Παροιμιῶν ὑπάρχει προσευχή γιά ἀποφυγή τῆς φτώχειας: «*Κύριε πλοῦτον καὶ πενίαν μή μοι δός*».

Ὁ ἱερός Παροιμιστής παρακαλεῖ τόν Θεό νά τόν προφυλάξει καὶ ἀπό τόν πλοῦτο καὶ ἀπό τήν φτώχεια.

Μπορεῖ κι ἡ φτώχεια νά γίνει αἰτία ἁμαρτίας. Ὁ ἄνθρωπος νά μήν ἀντέξει καὶ νά βλαστημήσει τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἢ νά ὀδηγηθεῖ σέ ἄλλες ἀνεπιθύμητες καταστάσεις.

Γιά τόν Χριστιανισμό ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου δέν βρίσκεται στήν περιουσία του ἀλλά στήν ἠθική ὑπόστασή του, στίς ἀρετές του καί, κυρίως, στήν ἀθάνατη ψυχή του. «*Οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινί ἢ ζωῇ αὐτοῦ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ*», λέει χαρακτηριστικά ὁ Ἄπ. Παῦλος. Ἀπέναντι στόν Θεό δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει καμιά διάκριση πού νά ἐδράζεται στόν πλοῦτο ἢ στήν ἔλλειψή του.

«*Οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θῆλυ, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος... ἀλλά πάντες*

εἰς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» διακηρύσσει πάλι ὁ Ἄπ. Παῦλος. Οὔτε καὶ παρατηρεῖται ὅποιοδήποτε εἶδος κοινωνικοῦ ἢ ἄλλου ἀποκλεισμοῦ, λόγω φτώχειας, στήν Ἀγ. Γραφή.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός στά θαυμάσια τροπάρια πού μᾶς ἔγραψε γιά τήν ἀκολουθία τῆς κηδείας, λέει ὅτι ἡ ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων φαίνεται στό θάνατο. Ἐκεῖ δέν «*παραμένει ὁ πλοῦτος*», δέν «*συνοδεύει ἡ δόξα*». «*Πλοῦσιος ἢ πένης*», φτωχός δηλαδή, ἔχουν τό ἴδιο τέλος. Διερωτᾶται μάλιστα «*Ποῦ ἐστὶν ὁ χρυσός καὶ ὁ ἄργυρος, πού ἐστὶ τῶν ἱκετῶν ἢ πλημμύρα καὶ ὁ θόρυβος;*»

Μέ βάση τήν θεμελιώδη ἀρχή του, περί ἰσότητας ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν περιουσία τους, ὁ Χριστιανισμός μπόρεσε καὶ ἐπέφερε ἀνατροπή τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν πού ἴσχυαν ὅταν πρωτοεισηλθε στόν κόσμο. Κατάργησε τή δουλεία, - ἔστω κι ἂν οἱ λεγόμενες χριστιανικές κοινωνίες τήν ἐπανεφέραν ἀργότερα-, ἐγκαθίδρυσε στήν πράξη τήν ἰσότητα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἔκανε προσιτές σέ ὅλους, στίς χριστιανικές χῶρες, τίς ἐκκλησιαστικές, κοινωνικές καὶ πολιτικές θέσεις.

Ἡ διδασκαλία, ἐπομένως τῆς Ἐκκλησίας δέν ἐπιτρέπει κανένα ἀποκλεισμό λόγω φτώχειας. Ἡ διδασκαλία αὐτή τονίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀξία ἀπλῶς καὶ μόνο γιατί εἶναι ἄνθρωπος. Ὁ ἅγιος Φώτιος ὁ Ὁμολογητής, ὁ μέγας Πατριάρχης τοῦ 9ου αἰῶνα, ἀπευθυνόμενος στόν τότε βασιλεῖα τῆς Βουλγαρίας Μιχαήλ τοῦ ὑπενθύμιζε αὐτῇ τή βασική χριστιανική ἀρχή: «*Μέμνησο ὅτι τῆς αὐτῆς κοινωνοῦμεν φύσεως καὶ βασιλεῖς καὶ ἰδιῶται καὶ τόν αὐτόν ἔχομεν δημιουργόν καὶ κριτήν καὶ δεσπότην*». Νά θυμᾶσαι ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ κοινοὶ θνητοὶ ἔχουμε τήν ἴδια κοινὴ ἀνθρώπινη φύση. Δέν εἶστε ἐσεῖς οἱ βασιλεῖς δημιουργημένοι ἀπό ἄλλο ὕλικό. Κι ἔχουμε, ἀκόμα, τόν ἴδιο δημιουργό καὶ κριτὴ καὶ κύριο.

Παρά τό ὅτι πλοῦτος καὶ φτώχεια δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τήν πραγματική, τήν ὄντολογική ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ παρά τό γεγονός ὅτι οἱ ἀνισότητες πού δημιουργοῦνται ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, ὡς πρὸς τήν περιουσία, δυνατόν νά ὀφείλονται καὶ στήν καλὴ χρήση τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δυνατοτήτων τους, ὁ Χριστιανισμός ζητᾶ καὶ σ' αὐτές τίς περιπτώσεις ἀνακατανομή τοῦ πλοῦτου, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νά ἔχουν ἴδιες δυνατότητες ἀνάπτυξης τοῦ «εἶναι» τους. Ὁ Ἄπ. Παῦλος ἀπευθυνόμενος στοὺς πλούσιους λέγει: «*Τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς τό ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα γένηται ἰσότης*». Καὶ ὁ Μ. Βασίλειος σέ μιὰ ὁμιλία πού τήν ἐπιγράφει «*εἰς τό καθελῶ μου τάς ἀποθήκας*», ἀπευθυνόμενος στόν ἄφρονα πλούσιο του λέγει: «*Τοῦ πεινῶντος ἐστὶν ὁ ἄρτος ὃν κατέχεις ἐν ἀποθήκαις· τοῦ γυμνηθέντος τό ἱμάτιον· τοσοῦτους ἀδίκεις ὅσοις παρέχειν ἐδύνασο*». Τά τρόφιμα δηλ. πού ἔχεις καὶ ἀποθηκεύεις δέν εἶναι δικά σου· ἀνήκουν στοὺς πεινασμένους. Τό ἴδιο καὶ τά ἐνδύματα· ἀνήκουν στοὺς γυμνοὺς· καὶ νά ξέρεις ὅτι δέν ἀδίκεις μόνον ἐκείνους ἀπό τοὺς ὁποίους ἀρπάζεις τά ὑπάρχοντα. ἀδίκεις ὅσους μποροῦσες νά βοηθήσεις καὶ δέν τό

κάνεις.

Παρόλο, λοιπόν, πού στήν πραγματικότητα πλοῦτος καί φτώχεια δέν διαφοροποιοῦν τούς ἀνθρώπους στόν Χριστιανισμό καί κανένας ἀποκλεισμός καί ὅποιοιδήποτε ἀνθρώπου δέν δικαιο-λογεῖται σ' αὐτόν, ἐν τούτοις ἡ προτροπή εἶναι γιά ἰσότητα ἀγαθῶν. Κι ἀκριβῶς ἐπειδή ἀπέναντι στόν Θεό δέν ὑπάρχει διάκριση φτωχοῦ καί πλουσίου, ὁ ἴδιος σεβασμός πρός τό ἀνθρώπινο πρόσωπο πρέπει νά ἐπιδεικνύεται πρός ὅλους. Προβάλλοντας τήν ἰσότητα ὅλων τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους καί διακηρύσσοντας στήν πράξη ὅτι δέν ὑπάρχει κανένας εἶδους ἀποκλεισμός καί γιά κανέναν ἄνθρωπο, ὁ Χριστιανισμός δίνει καί τή θεολογική του ἐρμηνεία. Ὁ κάθε ἄνθρωπος «ἠγοράσθη τιμῆς». Λυτρώθηκε μέ κάποιο ἀντίτιμο. Δέν ἐλυτρώθη «ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ» ἀλλά «τιμίῳ αἵματι, ὡς ἀμνοῦ ἀσπίλου καί ἀμώμου Χριστοῦ». Δέν δόθηκαν γιά τήν ἐξαγορά του ἀπό τόν διάβολο χρήματα, ἀλλά χύθηκε τό ἴδιο τί αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Τί συμβαίνει ὁμως στήν πραγματικότητα; Οἱ Χριστιανικές κοινωνίες ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ἐφαρμόζουν ἢ, καλύτερα, ἐφαρμόζουν πλήρως τή διδασκαλία τοῦ Χριστιανισμοῦ; Ἀσφαλῶς ὅλοι γνωρίζουμε πώς ἴση κατανομή ἀγαθῶν δέν ὑπάρχει. Ὑπάρχουν πλούσιοι, ὑπάρχουν καί φτωχοί, ἀκόμα καί ἄνθρωποι πού στεροῦνται καί τά πιά ἀναγκαῖα στή ζωῆ.

Εἶναι φανερό πώς γιά τά πιά πάνω δέν φταίει ὁ Χριστιανισμός, οὔτε καί ἡ διδασκαλία του. Ἀντίθετα προβάλλει πιά ἐπιτακτική ἢ ἀνάγκη ἐπιστροφῆς στίς ἀρχές τοῦ Χριστιανισμοῦ καί ἰδιαίτερα στήν θεμελιώδη ἀρχή τῆς ἰσότητος πού εἶναι μέγιστη Χριστιανική ἀξία. Ἡ Ἐκκλησία δραστηριοποιεῖται σήμερα σέ πολλούς τομεῖς γιά νά καταργήσει ἀδικίες καί στρεβλώσεις καί νά ἐμπεδώσει τό μήνυμα τῆς ἰσότητος ὅλων. Ἔτσι θά καταργηθεῖ καί θά ἐκλείψει ὁ κοινωνικός ἀποκλεισμός.

Συγκεκριμένα: Δημιουργεῖ κέντρα νεότητος ὅπου ὅλοι οἱ νέοι, ἀνεξαρτήτως οικονομικῆς δυνατότητας, φύλου ἢ ἄλλων διαφορῶν, μποροῦν νά βροῦν ψυχαγωγία καί ἐπιμόρφωση. Χρηματοδοτεῖ γηροκομεῖα καί βρεφονηπιακούς σταθμούς, γιά παροχή υπηρεσιῶν στούς ἔχοντες ἀνάγκη. Δίνει ὑποτροφίες σέ ἄπορους νέους καί νέες γιά σπουδές. Παρέχει στέγη καί τροφή, μέ συσσίτια πού διοργανώνει, σέ ἀπορους, δικούς μας καί ξένους. Μέ τά φιλόπτωχα ταμεῖα πού ἔχει δημιουργήσει κάθε ἐνορία βρίσκεται στό πλευρό κάθε ἐνός πού ἔχει ἀνάγκη. Μέσῳ λοιπόν τῆς ἀλληλεγγύης πού προβάλλει ἡ Ἐκκλησία ὑλοποιεῖ τήν ἀρχή περί ἰσότητος ὅλων τῶν ἀνθρώπων καί προσπαθεῖ νά ἐκμηδενίσει τήν ἀπόρριψη καί τόν κοινωνικό ἀποκλεισμό.

Τελειώνοντας θέλω νά συνοψίσω ὅτι: Γιά τόν Χριστιανισμό δέν ἔχει νόημα ὁ κοινωνικός ἀποκλεισμός λόγῳ φτώχειας. Τό θεωρητικό – θεολογικό ὑπόβαθρο ὑπάρχει καί ἡ Χριστιανική διδασκαλία εἶναι ξεκάθαρη.

Ἀπαιτεῖται ἐπίπονη δουλειά γιά νά ἐφαρμόσουμε στήν πράξη ὅσα θεωρητικά ὑποστηρίζουμε.

Μέ αὐτές τίς Ἡμερίδες, λοιπόν ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σέ αὐτό ἀποβλέπει. Νά προτρέψει ὅλους νά κάνουμε βίωμα τήν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ σέ αὐτά τά καυτά θέματα καί προβλήματα πού μαστίζουν τήν Εὐρώπη καί τόν κόσμο ὅλο.

Σᾶς Εὐλογῶ ἐπομένως καί χαιρετίζω τήν ὅλη προσπάθεια πού καταβάλλει ὁ Πρόεδρος τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Παρακολουθήσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Θεμάτων τῆς Ἐκκλησίας μας, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ κ. Δανιήλ καί τά μέλη Αὐτῆς, γιά τήν ἐνημέρωση τῶν Στελεχῶν τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπί τοῦ θέματος τῆς «Φτώχειας» καί τοῦ «Κοινωνικοῦ Ἀποκλεισμοῦ».

Θυμίζω τήν εὐτυχή συγκυρία τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Ἔτους 2010 ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή Ἐνωση ὡς ἔτους τῶν ὡς ἄνω Κοινωνικῶν φαινομένων καί ἐπικροτῶ τήν συνεργασία μέ τήν Συνοδική Ἐπιτροπή Κοινωνικῆς Προνοίας καί Εὐποιίας, τήν Μ.Κ.Ο. «Ἀγάπη» καί μέ τά Γραφεῖα τῶν Ἀντιπροσωπειῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς καί τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου στήν Ἑλλάδα.

Μέ αὐτά τά λόγια εὐχομαί ὅ,τι ἀγαθόν καί εὐάρεστον «τῷ Κυρίῳ ἐν οἷς πράττομεν».